

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2

— Hirdetések díjazás szerint. —

Az apostolok szétoszlása.

Krisztus után a 42-ik évben az apostolok elszéledtek. Kolkist, Mezopotamiát, Libiát, Ethiopiát, Örményországot, Indiát, Frigiát, Efesust, Macedoniát, Görögországot, Rómát, Jeruzsálemet, Palesztinát foglalták el Krisztus országának.

Jelszavuk, hitüknek foglalata, — a Hiszekegy. Jelvényük a megváltásnak jele, — a kereszt. Bebocsátó útlevelük Mesterüknek hű rajza, — az evangélium. Kardjuk — a szó, az ige. Erősségük, — a Szentlélek acélozó tüze.

Századok után is ugyanaz a jelszó, jelvény, útlevel, kard, erő. Csak a tér alakult s bővült át. Kő, fa, cserépbálványok helyébe újak emelkedtek, sok tévely nyomába, mint a hangyaboly, úgy hemzsegek a téves tanok.

Ott első sorban a szocializmus. Mindenfelé, a legkisebb községben is él „Urhatnáság“ tépi le a magyar székelviséletet s rontja le régi, jó szokásait, erkölceit, hirnevét. „Félműveltség“ tolatodik természetes, őszinte gondolkodásába. Városon megfordult iparosok, lányok vajmi kevés bölcseséggel töltik el a falusiakat. De azért művelődünk. Hisz a napokban egy 9 éves kecskepásztor így köszönt: jó napot. Elmaradt még az „adjon Isten“ is. A kivándorlás a székelyföldön is tért hódít. Széltében-hosszában rebesgetik — ez is, az is Amerikába utazott. Ennyi meg annyi a kereset. De azért kipirult arccal s jó torokkal énekelik, szavalják minden ünnepélyen a legeldűgottabb falún is: „a nagy világon e kívül, nincsen számodra hely, áldjon vagy verjen sors keze, itt él-ned, halnod kell.“

Bizonyos vallási közömbösség mindinkább terjed. Adósság lepi be a szegény népet. Örökös perek szívják testét-lelkét, emészti fel vagyonát s gazdagítják az izraelitákat.

Ott az alkohol. Régi, de újabban alulról, felülről, serdülőkötől, felnőttektől gyakran körüláncolt bálvány.

Ott az átkos metely, — a káromkodás. Magyarok örökölt, táplált, hovato-

vább terjedő betegsége. Gonosz léleknek bálványa az emberi nyelveken.

Ezek s mások mintha új színteret nyitának. Mint szokták mondani, régi dolgok, új keretben. Krisztus országában mindig ledöntögetésre várnak.

Az apostolok vérüknek árán meghódították a világot, virágzó hitéletet teremtettek. Nem rémitette meg tűz, kereszt-halál, megkövezés, börtön, üldöztetés, éhség, kigúnyolás. Haladtak előre törtető lelkek, férfiak bátorságával. Erős bizalommal, sikernek reményével, győzelemnek biztos koronájával.

Krisztus pedig ugyanaz volt akkor, a mikor a kereszténység előtt a pogányság meggörnyedt, — mint ma. Ugyanaz mondotta, ki ma is mondja: „elégleges neked az én kegyelmem.“ (2. Cor. 12. 9.) Ugyanaz a kereszt. Nem változott a Hiszekegy. Sértetlen az evangélium. A Szentlélek is ép oly gazdagon árasztja felvilágosító sugarait. Most is gyúlaszt, hódít a beszéd, a példa hatalma. Az emberek ugyan még falún is modernnek kezdenek lenni, de az emberiség fejlődésével nem lohadtak szenvedélyei, csak száz meg száz alakban kicicomázódtak.

Mégis, miért van, hogy ugyanazon hathatós eszközök mellett Krisztus országát terjeszteni, fentartani oly nehéz? Úgy látszik könnyebb megszerezni, mint megőrizni. Miért állnak tenni vágyó lelkek kétségeskedve a küzdőtér előtt? Miért van, hogy munkában megöszült Krisztus katonák mondják: az ifjú munkások lelkéből annyira kiszínezett jövőknek sok ideális képe, mint a buborék szét illan? Miért van, hogy még talán még se kóstolták az apostolkodást, már duzzadó lelküknek édes gondolatai közé savanyúság keveredik? Hisz tapasztalt emberek hangoztatják: „csalódásra legyenek elkészülve.“

Az apostolok ideális lelkek voltak. Világútjokra nem pesszimizmussal indultak. Egy Nagy Sándort, Xerxest, Attilát százezrek mellett is balsiker kísérte. Az apostolok biztosak voltak győzelmükben. Nékik elég volt Krisztus.

Úgy gondolom Krisztus útjában ideális lelkek haladnak. Eredménytelenség kísért,

de a lélek virágainak, kedves eszméinek valából, ha nem máshol, legalább a lélekben ki kell pattaniok. Külső eredménytelenség, csalódás jöhet, de belsőleg ideális törekvések is megtermik gyümölcsüket. Mig szépek a jövőknek képei, a lelkek megmentésének tervei, míg buzog az apostoloknak ideális szelleme, Krisztus igazi országának győzelme, addig lehetetlen fellegvárak, tehetetlen, hiábavaló törekvések lerombolnak, de igazi, komoly szándék kitartó munkával, nem.

Annyi biztos, hogy a lelkek előrenyomulása Krisztussal történik. Krisztus predikál, tanít, áldozatokat mutat be, Krisztus a bűnöktől köt, old, életünkben, halálunkban kísér. Ő lép be a nyomor tanyájára, hogy vigasztaljon. Ő a szenvedők között a legelső, hogy enyhítsen. Társadalmi betegségeknek orvosa, a nép szociális hajlamainak, szenvedélyeinek, túlkapásainak, rossz szokásainak tisztítója. Jézus a társuláshoz, élő szervezetnek, bármilyen gazdasági, anyagi, lelki egyesületnek irányítója, vezetője, feje. Szóval Krisztus él, mozog, cselekszik.

Krisztus járt az apostolok útjában, Krisztus jár most is. Azok a gyenge, törékeny emberek csak eszközök. Élő eszközök, kikben a tanító, predikáló, miséző, a bűnöktől feloldozó Krisztusnak kedves ideái rögzítve vannak. Élő szervezetek, kiknek papi rendjére, minden intézményére a társadalmi tömörülésnek, egyesülésnek, a lelkek nemes szent célok melletti csoportosításának bélyegét maga Krisztus nyomta rá.

Azért csüggedni, reményt veszteni nem szabad. Krisztus örökös világhódító körúton halad. Állandóan munkásokat keres: „kövess engem“ s folyton hangoztatja „E világon szorongástok leszen: de bizatok, én meggyőztem a világot.“ Ján. 16. 13. „Tökéletesen bizva a kegyelemben“ (1. Pét. 1, 13.) a kedves gondolatok, képek, törekvések megvalósulnak. Ha Krisztustól vannak, nem törnek össze. Olyanok ezek, mint a kis gyermekek. Napoleon egy alkalommal a Louvre erkélyére állott karján gyermekével s oda kiáltott a világnak: „a jövő, a jövő, a jövő a miénk.“

Ilyenek lehetnek úgy az öreg, mint a fiatal papi lelkeknek gondolatai, vágyai, érzelmei a „divisio Apostolorum“-kor. Lelkükre, szívükre veszik, hol itt, hol ott várják, hogy úgy a hajlott korúak megcsontosodott, szilárd törekvései, mint az ifjú munkásoknak vezetésre, nyesegetésre, figyelmeztetésre szoruló, szépen kiszínezett jövője kirügyezzék, megérjék, növekedjék Krisztus országának dicsőségére.

Georgius.

Utazás a választás alá eső plebániák körül.

Sokat gondolkoztam a felől, vajlon papírra vessem néhány gondolatomat e tételre nézve — vagy ne. S mégis ama vélemény lett erősebb bennem, hogy megteszem. Mert ha ezen néhány sorral az ügnek talán nem is használók, mindenesetre ártni nem fogok.

Ezen évben kíméletlenül aratott a halál egyházmegyénk papjai között. Munkaképes, nagy tapasztalatokkal bíró, bölcseséggel rendelkező papjaink döltek ki az élők sorából, s így jeles plebániák maradtak lelki vezetők nélkül. Azonban a szokták mondani: a pap nem hal meg, a hitközség nem marad sokáig árván.

Még be sem hunyja a szemét a plebános, máris megindul a mozgalom, a hajsza, s ha csakugyan bekövetkezett a halál öröje, a temetés ideje, ünneplések, aspiránsok veszik körül a megboldogult ravatalát. Sajnos, de így van a dolog.

Ezt igazolja azon pályázók sorozata, melyet lépten-nyomon nyíltan olvasunk. De ezt igazolja az ifjabb papi generációnak merészsege, (hogy ne nevezzem vakmerőségnek). Hiszen mit látunk! mit hallunk! Azt, hogy 4—5000 lelket számláló plebániák elnyeréséért 2—3 éves fiatal kaplánok pályáznának merészelnék. Honnan veszik ezek a bátorságot? Hol van a pasztorális prudencia, mely egy ily nagy nyájnak vezetéséhez szükséges?

Hol van a tapasztalatban gazdag élet, mely egy ilyen tekintélyes egyházközség kormányzásához szükséges? Hol van az érdem, mely feljogosítja őket ilyen merész lépésre? Vagy teljesen elegendő-e a felszentelés és talán a három évre nyert jurisdikcionális hatalom arra, hogy ilyen nagy egyházközségek fejei legyenek? Honnan veszi az ifjú had a bátorságot, hogy egy tekintélyes beneficiumnak legyen birtokosa, amelynek elnyeréséhez talán a legelső kelléke sines meg, t. i. a szinodális vizsgálja.

Vagy tegyük fel, hogy meg is van ezen vizsgálja, vajlon ezen vizsga ellátja-e a 2—3 éves fiatal papot azon követelményekkel, melyekkel egy nagy plebániát vezető papnak ékeskednie kell. A theologia elvégzése, a vizsga letévése, egy pár virágos szavú szónoklat, még nem érdem ilyen merész lépésekre. A papnevelő intézet tudományt önthet az ifjú fejébe, akaratát erősítheti az erényes életre, de érdemet csak az élet hosszas iskolájában lehet szerezni.

Más egyházmegyékben 8—10 évig kaplankodik a pap, s nálunk már a 2—3 éves fiatal pap az első beneficiumot akarja elnyerni. Igaz, azt mondja a közmondás: „Audaces fortuna iuvat”, de az én felfogásom szerint az egyházi pályán ne magunk tolakodjunk, s még talán érdemekre se támaszkodjunk, mert ugyan hol lehet ott érdem, midőn még kötelességün-

ket is alig bírjuk teljesíteni? A kötelesség teljesítése sohasem érdem.

Kérdem tehát újból, honnan van e bátorság, az utazás, a nagyobb plebániák elnyerése körül? Vagy az ifjú sereg Kegyelmes főpásztornaknak ez évi III-ik számú körlevelében kiadott 1303. szám alatt kelt rendeletre támaszkodik, mely rendelet értelmében ezután a hitközségek kegyurasága alatt álló megüresedett plebániákra pályázat hirdettetik. E böles és magas körrendeletnek célja elég világosan kivehető a szövegből, de sehoggy sem tudom kiolvasni magam részére azt, hogy mivel már felszentelt pap vagyok, minden plebániát megpályázhatok; vagy ha ezt megteszem, akkor elég merész vagyok.

Vajlon a bírói pályán hallottuk-e azt, hogy a fiatal alapvizsgás jogászt azonnal bírónak nevezik ki? Három négy évig gyakornokosodik, közben leteszi a bírói vizsgát, erre aztán egy pár évig jegyzőskodik, s csak azután lesz bíró, de először még csak albíró. Hát szerintem a fiatal pap szeretné a vizsgát elkerülvé, de szeretne a lépesöket is kiugorva egy nagy plebániába beülni.

Kedves fiatal paptársak! Talán megis nehezíthetnek reám, mert bizonyosan azt gondolhatják rólam, hogy sokat pályáztam és pályázatom mindig meddő maradt. Hát nyugodt lelkiismerettel elmondhatom, hogy 17 éves felszentelt pap vagyok, e lefolyt idő alatt sehoiva sem pályáztam, de még nem is kértem semmit, hanem a hova főpásztornom kegyes parancsa küldött, ott maradtam, ott működtem s működöm ma is. Engedjük az alkalmat, a teret azon kipróbált erőnek, kiket a nap heve többet sütött, mint minket. Hiszen a sor elkerül önökre is. Igyekezünk, ha lehet érdemeket szerezni „coram Deo et coram hominibus”, egyebeket aztán bizzunk Istenre.

László János,
radnóthi plebános.

Level az egyházi személyek jövedelmének megosztásáról.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Az egyházi személyek (pap, kántor) jövedelmeinek az előd és utód közötti megosztására vonatkozó egyházmegyei szabályrendelet különböző magyarázatokra, nem ritkán kellemetlen surlódásra szolgáltat alkalmat.

Különösen a kanonika birtokon termett őszi termények (buza, rozs) megosztására vonatkozó része, nem tartalmaz minden előfordulható esetre világos intézkedést. Ugyanis a szabályzat egyik pontja azt mondja: az őszi termény osztatlanul az előde, ha annak leartása és betakarítása után távozik más állomásra, mert aki vetett, illik, hogy arasson is. A másik pont pedig úgy rendelkezik, hogy: aki május 1-én, tehát a javadalmi év kezdetén foglalja el új állomását, annak joga van azon (javadalmi) év összes jövedelmeihez, de elődjét az őszi termények vetőmagva és művelési költségeiért kárpótolni tartozik.

Bár kívánatos volna, de mégsem történhetik meg az egyházi személyek változása mindig május elején, vagy az őszi termények behordása idején, gyakran előfordul a változás nyár közepén, vagy télen is. Ezen utóbbi esetekben kérdés: vajjon az említett szabályok közül melyik jöjjön alkalmazásba, hogy sem az igazság, sem az egyik vagy másik osztozó fél érdeke kárt ne szenvedjen? Némelyek úgy vélekednek, hogy a májuson és augusztuson kívül, más időszakban történő változásoknál az őszi termé-

nyek megosztására nézve, azok előállításának ideje, vagyis a vetés és aratás közötti időszakot kellene alapul venni s ki-ki a hány hónapot eltöltött ezen időből, annyi arányban részesüljön az őszi terményekből. Az így vélekedők azzal argumentálnak, hogy aki az egyházi birtokot őszi terménnyel bevette, a javadalomra oly befektetést tett, melyért jégverés, vagy más elemi kár esetén, nem volna kitől kárpótlást kapnia. Meltányosnak látszik tehát már azért is, hogy ő a birtok tiszta jövedelméből nagyobb részt kapjon, mint a június vagy júliusban jövő s a javadalomra nem költelező utód. Továbbá azonkívül, hogy az őszi terményre eső állami adónak nagyobb részét is az előd fizeti, már az sem egyezik meg az igazsággal, hogy valaki 2—3 havi szolgálat után az egész évi jövedelem nagyobb részét kapja, mint az év többi részén szolgáló másik egyen.

Mások az osztozási szabályoknak nem annyira szelleméhez, mint a nekik inkább kedvező betűjéhez ragaszkodva úgy vélik, hogy az őszi terményekből a júniusban, vagy júliusban távozó elődöt a tiszta jövedelemnek kisebb hányada, legtovább $\frac{1}{4}$ része illeti meg.

Kívánatos volna, hogy e kérdést már az osztozási kellemetlenségek elkerülése céljából is az egyházi főhatóság eldöntse, vagy legalább pro futura cinosura egyházmegyénk valamelyik, az ily ügyekben kellő tapasztalattal bíró kanonjogásza szakszerűen tárgyalja.

Tisztelettel kérem azért a Ttkts. Szerkesztő urat, sziveskedjék igénytelen soraimnak a „Közművelődés”-ben helyet engedni s paptársaimnak a kérdéshez való hozzászólásra alkalmat nyújtani,* mert több szem többet lát és mert az osztozási szabályok többi pontjaira nézve is lehetnek különböző felfogások. A legtöbb személyi változás amugy is augusztus és szeptember hónapokban történvén, a mostani idő azért is alkalmasnak látszik a kérdés tisztázására, hogy minél kevesebb szer igazolódjék a közmondás: „szép a (pap-) testvériség, de bajos az osztozás.”

A magam részéről megjegyzem, hogy elődeimmel és utódaimmel mindig kékesen osztottam, jövőre pedig aligha leszek ily ügyben érdekelve, tehát sine ira et studio vetettem fel a kérdést.

Égészséges társadalmi élet.

* Társadalmi életünket tekintve, mindenféle beteges tünetekről észlelhetünk. E tünetek nem mutatkoznak ugyan társadalmi életünk külsőjén, hanem belső életében léptek fel, s innen van az, hogy csakis fürkésző szem látja a baj nagyságát, a seb mélységét, mert a külső láb és az ebből származó, rendetlenül mutatókozó diagnózis sokszor megcsalja azokat, kik a belső jelenségek hatása alatt állnak.

Kérdés tehát: mi okozza e gyanus szimptomákat, honnan erednek, mi az orvosság minden ezen tünetekre?

Okozója maga a társadalom, a baj a társadalomból ered, az orvosság is a társadalomtól függ, mert a mi az a társadalom fejlődésében, a társadalmi betegségekben rejlenek: kölcsönös megnemértés, újjhuzás, képzelt nagyságok, az annyira kárthatott és sok bajt okozó pletyka, megszólás, rágalom, uralkodás, sértett ambíció, egy szóval szertelenség.

Ezek azon fekélyek, melyek társadalmi életünk testébe mélyen befurakodva, sajgó sebet

*) Szivesen adunk helyet, valamint szivesen közöljük az esetleges hozzászólásokat is. Szerk.

ejtettek. A seb mélységét, nagyságát érzi mindenki, de palástolják, külsőségekkel iparkodnak elnyomni a belső nyavalyákat. Látszólag sikerül is, de nem az egészségesen gondolkodók szeme előtt.

Innen van az, hogy aki egészséges társadalomból jött körünkbe, megpróbálkozik esetleg a bajok eltüntetésén fáradni, mesterségesen műtettel a bajt elhárítani, melyet a társadalom összehozásával, tömörítésével vél elérni, ami azonban sokszor nem sikerül: „közreműködés hiányában“. Orvosi tudománya csütörtököt mondva, kényszerülve lesz kísérletezését abba hagyva, esendés otthonában keresni egészségesen lüktető erőt családjánál. Vagy bele sem bocsátkozik a beteges társadalom belső életébe, nehogy saját lényét inficiálja a társadalmi légkörben uszáló veszélyes bacilusokkal.

Igy nem lehet csodálkozni, hogy a valóban egységesnek és kompakt egésznek vélt társadalmunk, szilánkokra osztva, egészségesen lüktetni nem fog és nem tud, blazirt arccal fogadjuk a köszöntéseket, nem törődünk a közügyekkel, mondjuk meg nyíltan: „élünk magunknak.“ Ez pedig nem jól van így!

Nem jó, mert értelmi lények lévén, ki-ki tehetsége szerint érvényesítse a társadalomban azt, a mi jó és nemes ő benne. Ezen elvnek köszönhetjük Purgstaller bölcselő szavait: „a társadalomnak köszönhetjük a tudományok és művészetek felvirágzását, a műipar, kereskedelem gyarapodását . . . mindezek a szellemi fejlődésnek és tökéletesülésnek eredményei, melyre a társadalom vezet.“ Purgstaller szavai mennyiben érvényesültek társadalmi életünkben, azt megítélni az olvasóra bízom. De felek attól, hogy a legideálisabb szemüvegben is nézve és olvasva e sorokat, fájdalmas meggyőződésre jutunk. Igen, mert a bajorvossága a társadalom tagjaiban rejlik . . .

Mi a teendő tehát? Ragadják meg az egyháziak a társadalom meglazult gyeploit, irányítsák az egyháziak beteg társadalmunkat egészségesen lüktető életre, tömörítsék az egyháziak kath. társadalmunknak szilánkokra feldarabolt tagjait egy „valóságos egészé.“ Alkalom erre végtelen sok van. Ott vannak az olt. egyesületek, népszövetségek, olvasó egyesületek, kath. összejövetelek, szt. Antal estélyek . . .

Okosan és céltudatosan vezetve, a felemlítették a társadalom restaurációja szolgálatában igen is hathatós eszközök.

A lüktető központ legyen az egyház, a mindenütt könnyen létesíthető oltáregyesület. Terjesszük ki működését a társadalomra, hisz minden üdvös és nemes mozgalmat Jézusban igen is lehet egyesíteni, a mint ezt egyes olt. egyesületek meg is tették és kitünően beváltak. Akkor igazán lesz egészséges társadalmi élet, mert a központja Jézus lesz. A hol Jézus van, ott társadalmi miázmák és bacillusok pusztulnak és létszen szeretet.

Meisel.

Győri példa.

Minap gyűltek össze Győr egyh.-megye papjai tanácskozársra. Ott voltak mind, akik abban a nagy műhelyben dolgoznak, melynek homlokzatán ott tündökölnek e szavak: „restaurare omnia in Christo.“ A mesterek, segítők és tanoncok egy szívvél és lélekkel lelkesültek, de nem szóval, hanem tettel azért a nagy eszméért, melynek szolgálatában áll az anyaszentegyház — az a nagy műhely, — mely hívatta van az emberiséget arra az útra terelni, melyen „ren-

deltetésénél fogva“ haladnia kell, ha boldogulni akar itt és a siron túl.

Katholikus lapok a legnagyobb elismeréssel adóztak a győrieknek. Nagy és szép jövőt jósolnak az „egyesült erővel“ életbe léptetett nagy mozgalomnak, melyet az összejövetel, az értekezlet felvert. Különbösen mi is jól tudjuk, hogy ott az erő, a hol együttesen lüktet szív és lélek, a hol megértik egymást, a hol mindenki dolgozni akar, a hol nem féltik az elsőseget, a hol egyforma a frater major, a minorral; ott az erő, a hol mindenki dolgozik, a hol versenyre kerül a szorgalom a tehetséggel, a gyengébb az erőselel, a szegény a gazdaggal, a hol a munkás, tevékeny tagtársban nem a stréberséget keresik, hanem tisztelik benne a fáradhatatlan munkásságot, jó szándékot, kitartást és ezt becsülik! — Úgy látszik a győri egyházmegyében mindez meg volt, meg van, vagy — meglelt. — És ezért a győri egyházmegye vezetői fog ama kérdések megoldásában, melyeknek megoldása nálunk és máshol ép oly égető, mint a győrieknél. Azokat egette, vagy csak félték az égéstől — felébredtek, tömörültek, értekezleteket tartanak a teendők felett, directívát és tanácsokat adnak a munkára, felosztják a munkatét vagy harcot, elfoglalják a bástyákat — zászlót tűznek ki az ormokra és — és — vezetnek és győzelmeskednek.

Hát mi? Mi várunk. Várunk sokáig, addig, míg fejünk felett összetornyosulnak a fellegek, míg a lángok összeesapnak, míg mások elfoglalják az ormokat, a sziveket és más zászlókat tűznek ki, más eszméket hirdetnek: „corruptere omnia, quae de Christo sunt.“ —

Sőt már is meg van.

A szociáldemokratizmus már tért hódított. Az egyház tekintélye még a székelyföldön sem az, ami volt. Hát a városokban?

Hiveink zsidó bankok zsellérjei, vagy ha nem is zsidó, de más karmok között nyögnek! Az alkokol pusztít, öl és gyilkol!

A gazdasági tudatlanság sakkban tartja a kisgazdát!

A vallási tudatlanság terjedez!

A zsidó férclapok községekben gombamódra szaporodnak.

És mi, az összapság, tanítótság, mit teszünk?

Miért nem tömörülünk, miért nem követjük Győr egyházmegye példáját?

Több fej többet tud, több szem többet lát . . . hisz egyházmegyénknek vannak arra való vezetői, kik minket vezethetnek, kioktathatnak.

Miért várjuk be az esztendőnkénti nagygyűléseket csak, mikor ott a mi viszonyaink tárgyalásra úgy se kerülnek, idő sines a tanításra stbre?

Miért ne csinálhatnánk mi erdélyegyházmegeyi értekezleteket?

Miért ne gyűlhetne 3—4 esperesi kerület papsága egy helyre és ott tárgyalná a teendőket, és az ott hozottakat egy nagy gyűlésbe vinni és azok végrehajtását kötelezővé tenni. Ne csak A. B. és C. dolgozzék, hanem mindenki, aki a hitközség élére tétetett.

Ugy hiszem jobban érnénk mi célt, egyöntetű direktíva mellett, mint a folytonos kritizálással.

Az istenverte község.*)

Hogy az Isten veréséből nagyjában csak egy párt említsünk, kezdjük el azon, hogy a tagosítás és póttagosítás ennek a szegény népnek a zsirjából a földadó összegének 25-szörösét szippantotta ki.

Ezenközben jött kétrendbeli tüzvész, mely a község 80%-át tette hamuvá, százezrekre rugó károkat okozván. Abban az időben a nyomor enyhítésére a magy. kir. államtól mintegy 60 ezer forint kamatmentes inségkölesönt nyert a község, melynek egy része még most is nyomja a nép vállait.

Egyebéni jégverés nyomába érkezett az 1904. évi szárazság is, s vele a takarmányszűkség, mely a községet igavonó barmaitól fosztotta meg.

Mindezek tetejébe jött az arányosítás, amelynek annak idején az a furcsa dolog történt, hogy a nemes község egyenlő joguaknak ismerte el a külbirtokosokat is. Ebből kifolyólag a legelőnek használt (200000 kor. értékű) elsőosztályú rétje, valamint erdejének színe-java jórészen külbirtokosok és konzorciumok kezére került. A legelő elvesztése a helyreállított állatállományt ismét felényire redukálta s a nép megélhetését új veszedelemmel tette.

Ebben a válságos időszakban a község sorát a Gondviselés mégis úgy intézte, hogy Szentpéteregyházmege erdejéből mintegy 1 millió K. alaptőkéhez juthatott, s a közel jövőben ennél még többre is kilátása nyílt. Ez a tőke volna hivatva a községet magas színvonalra emelni, a közterhekét hordozni s a lakosság régi sebeit is begyógyítani.

Talán mondanom sem kell, hogy ez a sokat szenvedett község nem más, mint Csiktaploca, Csikszereda rendezett tanácsú városnak környékes szomszédja.

Alig juttat a község ily szép hozományhoz, az öreg szomszéd (már mint Csikszereda), szerelmes pillantásokat kezdett vetni a jó pártira s nem egy ízben formális kérőként jelentkezett is. Taploca pedig semmiletteképpen nem vala hajlandó az összeházasodásra. Nem pedig azért, mert jól látta, hogy az úri gavallér az ő hozományából akarja magát kitartatni, ellenértékül semmi mást nem adhatván, mint annyit, hogy bekapcsolja a vámvonalba.

A kikasarzott kérő erre kapá magát s a tátorhoz, t. i. Csikvármegye törvényhatóságához azon kéréssel fordult, hogy a csökönnyös leányzó makacságát megtörvén, adja öneki házastársul.

A vármegyetöbbsége nem sokat teketóriázott, hanem kurtánfuresn kimondá, hogy a leányzó igenis köteles a kérőhöz házastársul menni!

Csiktaploca akkor a főfő papához, a belügyminiszterhez apellált. Mert hát az mégis csak égbekiáltó bűn, hogy őt, aki sokféle nyavalyás betegségből most akarna lábadozni, nem hagyják üdülni, hanem erőnek erejével feleségül menni kényszerítik egy eladosódott úri gavallérhoz.

„Ha útszélen hanyódo koldusivadék volnék, hálával fogadnám a felkarolást; de mert nem vagyok az, az én hozományomra ne vadászson senki!“

Igaz, hogy a háztartásom most még nem olyan urias és rendezett, mint Csikszeredé, amint azt eddigi szegény sorsomtól és kornyadozó egészségemtől várni sem lehetett. De ha Isten éltet, megmutatom, hogy jövőben olyan lesz, aminek párját főfő édesapám hetedhétvármegyében sem fogja találni!“

*) E cikket, mint egyik külső munkatársunk véleményét közöljük. Szerk.

El lehet képzelni azt az izgatottságot, amelylyel Csiktaploca község most a belügyminiszter döntését várja.

A közelmúlt napokban Taplocán az a hír rémített, hogy a két (illetve 3) község csatlakozását a miniszter már ki is mondta.

Szerencsére ez még eddig valónak nem bizonyult.

Azért mondjuk, hogy „szerencsére”, mert ha így találna beütni, az már az Isten csapásának betetőzése volna.

Mert nemcsak a magasabb házostályadó, városi pótdadó, italok adópótléka, iskolaadó s a jó Isten tudná hányféle címen való eddig ismeretlen adó nehezebbé a nép vállaira, hanem a nép lábraállítását, a község intenzív fejlődését s a magasabb színvonalra jutás nem versenyét is elvinni az ördög mindörökké.

Tessék, ott van Zsögöd kisasszony, aki állítólag szívesebben elmegy. Egyelőre érje be hát Csikszereda egy feleséggel is.

Mindezeket szóvá kellett tennünk azért, hogy ezt a szép jövőre hivatott községet a kegyelmes belügyminiszter úr a kapzsóság által felfrustokoltatni ne engedje!

Góbé.

H I R E K.

— **Személyi hír.** T a m á s i Áron prelatus-kanonok, a püspöki iroda igazgatója, f. hó 17-ikén nyári üdülésre Borszékre utazott.

— **Okos jubilálás.** Revész Cyril kézdí-vásárhelyi főgimn. tanár és igazgatóhelyettes megemlékezvén arról, hogy tanári pályáját ez-előtt 25 évvel a régi kantai algimnáziumban kezdte meg, mely iskolából a mostani modern főgimn. fejlődött, haláljának jeléül 100 Korona alapítványt tett egy az intézet mellett felállítandó internátus céljaira. Arra az esetre, ha a kézdí-vásárhelyi főgimn. vagy ennek kath. jellege valaha megszűnnék: akkor az alapítvány kamatait a gyulafehérvári főgimn. egyik tanulójának megjutalmazására óhajta fordíttatni az alapítványt tevő. E nemes tettehez felesleges dicséretet fűzni.

— **Egy új plebánus fogadása.** Folyó hó 10-edikén érkezett be Szárhegyre a község küldöttségének kalauzolásával előkelő tisztelői, és barátai kíséretében díszes négyes fogatú hinton P é t e r f i y L ő r i n e volt székelyszenttamási lelkész új plebaniájába.

Az annyi hónapon át tartó elhagyatottság — az egyik-másik ügyben élénken érezhető hiányosság, — amennyire már-már türelmetlenné teszi vala a hitközség hívőit, ép oly lelki örömet szerzett a mai nap, melyen a szép hírnévben levő új lelképásztor megérkezése köztudomásúvá vált.

Ügyszólván az egész község talpon állott s az erős munkaidő nyeresége sem zavarhatta örvendő lelküket akkor, mikor arról volt szó, hogy méltóképpen fogadják azt, kit az isteni Gondviselés lelki vezérüknek adott. A plebánia felé ágazó úton az ez alkalomra készült diszkapinál, — amelyen ezen felirat olvasható: „Isten hozott!” — tömérdek nép; a határon nagyszámú lovasbandérium, s hatalmas kocsi- és szekér-tábor fogadta az érkezőt.

Az első üdvözlő beszédet a határon a főbíró, a másodikat a községi jegyző — a községnek két derék előjárója — intézte emelkedett tartalommal a politikai község nevében; majd a plebanián a hitközség nevében László Dénes vezértanító fogadta igen szép, lelkes beszéddel.

A nagy örömmel fogadott plebánusnak mindannyi üdvözlőre adott válaszából kiváló szónoki képesség, nemesen érző szív, munkálkodni vágyakozó lélek és hazafias érzés csillámlott ki s szembeötlően kedves, kimagasló és megnyugtató beszéde a hallgatóság egész valójáig annyira eltöltötte, hogy azon édes reményben oszlott szét, hogy ha a fölfeltett jószöndékre Isten szent kegyelme fog harmatozni, úgy Szárhegy községben sok úgy kedvező fordulat vesz, s e nép a boldog megelégedésnek lesz részese.

Este bankett volt mintegy 70 terítéssel, mely a legnagyobb kedvvel ért véget.

Adja Isten, hogy várakozásában mindkét fél teljes kielégítést nyerjen hosszú időre.

— **Primicia.** A kezdő-esztelneki szentferenczerendi kolostor templomában folyó hó 14-én mutatta be első szentmise áldozatát az Úrnak egyik fiatal levitája, P. Dénes Felix szentferenczerendi áldozópap. A szép ünnepre megjelentek a fiatal pappnak Berecken élő szülői is. Az ünnemest fényes papi segédlettel P. Kóry Ottó ferenczerendi tartományfőnök és P. Lakatos Kornél brassói zárdafőnök manuduktorok vezették a feldíszített oltárhoz, hol a Szentlélek segítségül hívása után kezdetét vette a lélekemelő szertartás Evangelium után a tartományfőnök atya tartott a papi hivatásról magas röptű szent beszédet, mely a templomot zsúfolásig megtöltő ájtatos hívőket nagyon meghatotta. Szentmise alatt a ferenczerendi papnövendékek énekeltek tiszta gregorinán tonusban latin misét, csak az offertorium alatt hangzott fel az új papért esdeklő magyar ének. Mise végén az ünnemest áldásában részesült az egész gyülekezet. Mise után az ünnemest tiszteletére adott ebéden legelőször az új pap köszöntötte Erdély lánglelkű püspökét, majd Kóry Ottó tartományfőnököt. Azután a tartományfőnök Atya köszöntötte az ünnemest, kívánva, hogy az Úr szözlőjében a reá bízott lelkék gondozásában minél több ideig munkálkodhassék. — Ad multos annos!

— **Lelkigyakorlatok Csiksomlyón.** Kegyelmes Főpásztorunk áldozatos gondoskodásából a tanárok, tanítók és kántorok is tartottak júl. 16 —20-ig lelkigyakorlatot. Lelkivezető volt: Komarik István jézusársasági atya Kalocsáról. Részt vettek a következők: Ambrus Ferenc tanító, Csobothfalva. Ambrus Kálmán kántortanító, Alsócsernáton. id. Antal János kántor, Csiksomlyó. ifj. Antal János kántortanító, Csikszentmárton. Ágoston József tanító, Csomafalva. Baka János kántortanító, Csikszentmárton. Baka László tanító, Lemhény. Balló Imre ny. kántortanító, Csikszentimre. Balogh Pál kántortanító, Csikszentkirály. Balogh Jenő tanító, Hilib. Bánfai László kántor, Menaság. Bara Ferenc kántortanító, Kővárpataka. Barts Márton tanító Gyulafehérvár. Benedek Gábor ig. tanító, Menaság. Benke Lajos kántortanító, Kászonujfalú. Bene Sándor tanító, Lemhény. Both Ferenc tanító, Szárhegy. Bíró József kántor, Delne. Buzás János kántortanító, Csiktaploca. Csizsér Pető ny. tanító, Várdotfalva. Csoboth István tanító, Kászonujfalú. Demes Ignác tanító, Csikmindszent. Dobos Ferenc dr. főgimn. tanár, Csiksomlyó. Domanyáncz Péter kép. tanár, Csiksomlyó. Élthes András tanító, Gyimes. Ferencz Gyula főgimn. tanár, Csiksomlyó. Ferencz Domokos tanárjelölt. Ferencz József tanító, Karcfalva. Ferenczy Tamás tanító, Csikrákos. Fodor Gáspár tanító, Csikrákos. Főrika Ágoston kántor, Tekerőpaták. Gál Sándor kántortanító, Oroszhegy. Gál Márton tanító, Csikdánfalva. György Lázár tanító, Csomortán. Pál Albert tanító, Gyergyóalfalu. György András kántortanító, Hatolyka. Gyuresovecz

Károly tanító, Ülke. Imets Mózés kántortanító, Csiksesicsó. Imre János tanító, Taploca. Iványi Antal főgimn. tanár, Csiksomlyó. Jakabos István kántortanító, Bükszád. Keresztes József s. kántor, Csikszentgyörgy. Király István tanító, Csikmadaras. Kovács Antal tanító, Csikszentmiklós. Kristó István tanító, Csikszentkirály. László Antal kántortanító, Gyergyóujfalú. László Dénes tanító, Magyarigen. Márton Gábor tanító, Gyergyószentmiklós. Márton László tanító, Csikszentmárton. Márkos Sándor kántortanító, Csikszentlélek. Paláncz Sándor tanító, Csikjenőfalva. Pálosi Géza tanító, Csikmadaras. Pandur György kántortanító, Teke. Péter Balázs tanító, Csikszentmárton. Péter János dr. főgimn. tanár, Gyulafehérvár. Péter Sándor tanító, Várdotfalva. Pusás Tamás kántortanító, Szépviz. Petres Sándor tanító, Gyergyóditró. Ráduly Benjámin kántortanító, Csikszentdomokos. Riszner Ödön főgimn. tanár, Gyulafehérvár. Silló Gergely kántortanító, Szentiványlaborfalva. Simonics Gerő kántor, Gyergyószentmiklós. Szabó István tanító, Csikszentgyörgy. Szabó Mihály tanító, Gelence. Székely András kántortanító, Gyergyóalfalu. Szlávik Ferenc főgimn. tanár, Csiksomlyó. Szopos András tanító, Alvincz-Újvincz. Tallyán Imre tanító, Székelyfanesal. Texe János kántortanító, Csiktsusná. Vadász József tanító, Tekerőpaták. Veress Péter tanító, Csikkarfalva. Szabó Antal kántor, Székelyudvarhely. Wéger Béla tanító, Buzásbesenyő. Wéger Ferenc, Csikmindszent. Zöld Ferenc főgimn. tanár, Csiksomlyó. Zsögön Zoltán kép. tanár, Csiksomlyó. Xantus Elek tanító, Csiksomlyó. Lacz János nyug. kántortanító, Csikfőd.

— **Tanítóegyesületeink Szövetségének közgyűlése** júl. 16-án folyt le az erdélyi kath. tanítószög nagy érdeklődése mellett; mintegy 80 —90-en lehettek a részvevők, kik közt ott láttunk a somlyai gimnázium és tanítóképző tanáraiból is néhányat. A papságot Hosszu Ferenc főesperessel az élén több esik pap képviselte. Megjelent a gyűlésen Balló István dr. eskimegyei, és Szabó Mihály dr. kiskükülei tanfelügyelő. A szövetségi gyűlés előtt másfélnapig gyűlésezett a tantervet részletesebben kidolgozó bizottság is, mely tartalmas eszmecsere után fontos munkát végzett. A gyűlésen résztvevőket és a bizottság tagjait püspök urunk látta vendégeikül. A gyűlés lefolyását részletesebben lapunk jövő számában hozzuk.

— **Egy község búcsuja plebánusától.** A c s i k s z e n t s i m o n i hívek abból az alkalomból, hogy Bálint Lajos, plebánus-alesperes a csiksomlyói plebaniára távozik eddigi állomásáról, f. hó 23-án a község háza nagy termében társas vacsorával egybekötött táncestélyt rendeznek. Belépti-díj: személyenkint 2 korona. Arról nem szól a meghívó semmit, hogy e szokatlan tittulussal rendezett táncestély jövedelmét milyen jótékony célra fordítják a rendezők.

— **Magyar cimerek és zászlók az iskolákban.** A lex Apponyi azt is tartalmazza, hogy az összes állami és állami segítséget igénybe vevő felekezeti és községi iskolákra fel kell tenni a magyar cimert s hogy az iskolák nemzeti ünnepek alkalmával a nemzeti lobogót tűzzék ki. E törvény értelmében a belügyminiszter utasította a főszozolgabírókat, hogy a járásaikban levő összes jelzett fajtájú iskolák cimere és zászló szükségleteiről kimutatást terjesszenek fel. Szeptembertől tehát a magyar államiság külsőleg is kidomborúl iskoláinkon. Vajjon a nemzeti cimert mellett az idegennyelvű felírások megmaradnak?

— **Az „Albina” újból terjeszkedik.** Nemrégiben közölt lapunk egy cikket egy egyházmegyei takarékpénztár felállítására érdekében.

Ervei között elsőrangú volt a nemzeti érdek. Utalt a cikk arra a veszedelemre, amely a magyarságot s a magyar földet a nemzetiségi bankok részéről fenyegeti. Hogy mennyire igaz volt ez az állítás, legjobban bizonyítja az a hír, hogy az „Albina” eddigi alapítókéjét megkészeztette, azaz egy millió kétszáz ezer koronáról két millió négysszáz ezer koronára emelte. A magyarság pedig összedugott kézzel szemleli, hogy a magyar föld hogyan kerül lassanként az oláhok kezébe. Hát megvünk Amerikába!

— **Hihetetlen.** Egy pesti boulevard lap írja azt a szégyenletes, arcperítő hírt, hogy a MÁV. aktív és nyugalmazott alkalmazottai részére legújabbban olyan igazolványokat készített, melyeken a főhelyet a német szöveg foglalja el ilyenformán: „Legitimation für aktive Eisenbahnbedienstete.” Ezután következnek vonal alatt a magyar szöveg. Hogy pedig a gyalázat teljes legyen, a MÁV. ezeket a tárcaalakú, bőrből készült igazolványokat egy bécsi cégnél rendelte meg száz ezer példányban. Igazán szépen állunk. A parlament csak a minapában szavazta meg az összehusogorított vasutas törvényjavaslatot, amelynek 1. §-ban ki van mondva, hogy a MÁV. alkalmazottai csakis magyarul tudó magyar állampolgárok lehetnek. És íme a MÁV. hivatalos igazolványai egyenesen felteszik, hogy vannak alkalmazottai, akik magyarul nem tudnak, de nemcsak ezt teszi fel, hanem a magyar hivatalos nyelvet egyenesen a német után degradálja. Szinte hihetetlen, hogy a MÁV. csinálta volna ezt a botrányt. Alighanem az a bécsi osztrák cég csufolódott ilyen komiszul. Nem is árt. Nagyobb arculesapást is megérdemlünk akkor, amikor ebben a nagyhangú tulipános világban ilyen örüti megrendelést állami beleegyezés mellett bécsi cégnél eszközölnek. Ezt a dolgot, ha ugyan tény, meg nem történté tenni lehetetlen, de azokat a fertelmes igazolványokat egytől-egyig tüzhátralá kell itelni, hogy élehetlenségünket ne hirdessék országvilágnak.

— **A székely gazdákért.** Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület, Ugron Akos főispán elnökkel az élen széleskörű akciót indított a székelység gazdasági megerősítése érdekében. Az egyesület, amely a székelyföld összes illyzerű intézményei között első helyen áll, a napokban tartott választmányi ülést a megyei birtokosságnak élénk részvételével. Hlatky Miklós titkár beszámolójában kiemelte, hogy a hűgyészi vásáron tizenhat darab fajtehenet 10.140 korona és három darabot 1430 korona értékben vásároltak meg az egyesület tagjai között való kiosztás céljából. A választmány örömmel vette tudomásul, hogy Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter százezer koronás kölcsönt engedélyezett tenyésztehenek bevásárlására és a kamatból 2 százalékot saját tárcája terhére vállalt. Ezután bizottságot küldtek ki, amely a Sepsiszentgyörgyön öszszel megtartandó székelyföldi kiállításra képviselje az egyesületet és több új tagot vettek fel az egyesületbe.

— **Merénylet egy vonat ellen.** F. hó 17-én a 602. sz. budapest—predeáli gyorsvonat ellen Bránicska és Déva állomások között a bránicskói hidon este 9 óra 52 perckor dinamitmerényletet követtek el. A robbanás jó darabon felszaggatta a sineket, betörte a mozdony ablakait, de a vonaton egyéb baj nem történt. Ugy látszik, hogy a vakmerő gonoszok kevés mennyiségű dinamitot használtak. A vizsgálat, melyet a legszigorúbban vezetnek, lesz hivatva megállapítani, hogy a merényletnek voltaképpen mi célja lehetett. Rabolni akartak-é, vagy mint rebeszgetik fanatikus nemzetiségiek csupa égo gyűlöletből akartak így is pusztulást előidézni.

— **Díjtalan köpetvizsgálat.** A tuberkulózis kezdeti szakának megállapításánál igen fontos a köpet idejében megejtett mikroszkópi vizsgálata. E célból a m. kir. belügyminiszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve, megengedte, hogy a tuberkulózisban szenvedő tüdőbetegek, vagy ilyen betegsége gyanúja egyének köpete vizsgálat céljából — a szorosan vett Magyarország területén — a következő feltételek alatt póstán szállíttassék: 1. A vizsgálatra fel fogott köpetet csakis erős győgszertári porcelán- vagy üvegtégelyekben kell elhelyezni. 2. A tégelyt szorosan záró fémfedővel, vagy jó minőségű, hibátlan parafadugóval kell elzárni s hőlyagpapirossal lekötni. 3. Az így elkészített tégelyt közönséges vattával, vagy fűrészporrall kitöltött fadóbozba kell tenni, s ennek borítékán s — ha miut csomag adatik fel — a szállítólevélen is, a „köpetvizsgálat céljára” felírást kell alkalmazni. Ennek megtörténtevel a „M. kir. belügyminiszterium bakteriológiai és egészségügyi intézetének Budapest, Vár” kell küldeni, mely a köpetek laboratóriumi vizsgálatát és a beküldő fel értesítését díjtalanul teljesíti. A póstai szállítás díján kívül tehát a beküldő felet egyéb kiadás nem terheli. A helyes cím pontos használatára nagy gond fordítandó.

— **Az amerikai utópia.** Vajha jól eszükbe szednék a megtántorított emberek azt a törvényeségi történetet, amely most folyt le Newyorkban. Hogy az emberhus-kereskedők, akiknek itthon olyan kevés a bántódásuk, mennyire garázdálkodnak ott, azt ez a törvényeségi tárgyalás legjobban ecseteli. — Az Egyesült-Államok déli részén levő Alabama-Államban nagy kiterjedésű őserdők vannak, amelyeknek kiaknázására egy részvénytársaság alakult: a Jackson Lumber Company of Lockhart Alabama. (Jackson erdőipari részvénytársaság.) A társaság székhelye Lockhart nevű faluban van. A részvénytársaság Newyorkban munkáskupepet tartott, Neuländer Emil aradi származású vigéc személyében, aki 100 dollár havi fizetésért kötelezte magát, hogy munkásokat szállít az alabamai erdőségekre. Neuländer jobbára magyar, olasz, görög és bolgár munkásokat szerződtetett napi 4 dollár fizetéssel s az angolul egy szót sem értő embereket leküldötte a déli államban levő erdőségekre. Így került a részvénytársasághoz egy másik aradi fiatalember is, Silberberg Oszkár, aki ott künn Sándor Oszkár névre hallgat. Ez rokonai látogatására Londonban járt, ahol csakhamar elsajátította az angol nyelvet. Innen visszatért Aradra s nemsokára kivándorolt Amerikába szerencsét próbálni. A sors nem kedvezett neki s így elhatározta, hogy felcsap munkásnak. Sándort régi barátság fűzte Neuländerhez, aki a Jackson erdőipari részvénytársasághoz szerződtette. Sándor (Silberberg) Oszkár közönséges munkásként került a részvénytársasághoz, ahol hamarosan felismerték benne az intelligens embert, irodai munkára alkalmazták, tolmácsolással bízták meg és munkafelügyelővé tették meg. Ebben az állásban követte el azokat az emberkinzásokat, amelyek miatt törvényesék elé került s a melyek miatt most a börtönben bűnhődik. A munkásokra Lockhartban súlyos megpróbáltatások vártak. Maga a klíma olyan borzasztó az őserdők mérges kigőzőlőgei és a nagy forróság következtében, hogy az ott való tartózkodást az európai ember egy évnél tovább alig bírja ki. A részvénytársaságnak első dolga volt, hogy a munkásoknak a szerződésben biztosított négy dollár napibérért egy negyedére szállította le. — A munkások ellátása a leggyalázatosabb volt, piszkos és szűk lyukakba dugták őket, hol annyira összezsupulva laktak, hogy a napi fáradamakát sem pihen-

hették ki. A munkaidő reggel 4 órától késő estig tartott. A társaság középkori kinzó-kamrák módjára berendezett úgynevezett büntetőhelyiségeket létesített. A munkásokat a hajcsárok naponként vizes korbácscsal ütlegelték s a felügyelők munkaközben is bántalmazták őket, sőt egyeseket szeges csizmáikkal annyira megrugdosták, hogy belebetegedtek. A munkások kinzásában előljárt Sándor (Silberberg) Oszkár felügyelő. Különösen borzasztó az az eljárása, amelyet egy Trudics Mihály nevű magyar munkással szemben elkövetett. Trudics nem bírta tovább a szenvedéseket, megszökött. A telepen észrevették Trudics eltűnését és vérebeperleltek küldték utána, amelyek felnapri járóföldre ráakadtak és a földre teperték. Nemsokára megérkezett két emberrel, kocsján Sándor Oszkár, aki visszatérésre szólította fel a szökevényt. Ez megtagadta a felszólítás teljesítését, a magyar munkafelügyelő revolvert rántott elő és lelövéssele fenyegette honfitársát. Trudics látva, hogy életével játszik, gyalog tette meg a felnapri utat a kocsit előt a telepig, amelynek büntető-termben kegyetlenül megkorlácsolták. A telepen uralkodó viszonyok azonban csakhamar nyilvánosságra kerültek s a hatóság érdeklődését is felkeltették. A törvényeségi főtárgyalás iránt olyan érdeklődés mutatkozott, mint már régen nem. A főtárgyaláson temérdek munkást hallgattak ki, akik egyértelműleg vallottak a részvénytársaság ellen. Nauländer Jenő azonban a bíróság felmentette, mert nem nyert beigazolást, hogy ő tudott a telepen uralkodó viszonyokról s így jóhiszeműen küldte oda a munkásokat. Sándor (Silberberg) Oszkár a bíróság egy esztendei börtönre és néhány száz dollárnyi pénzbírságra ítélte. Ez ugyan nem büntetés, mert a bíróság W. S. Harlan vezérigazgatót 18 havi börtönre és 5000 dollár pénzbírságra, Grace teleporvost 13 havi börtönre és 1000 dollár pénzbírságra, Gallagher főelőmunkást pedig 15 havi börtönre és 1000 dollár pénzbírságra ítélte. Ez bizony gyöngye ítélet. Épen azért jó lesz a magyar munkásoknak nem sürűen kacsintgatni és celozgatni Amerikára. Ott befűtenek a szokványos sztrájkvezetőknék.

— **Kofa és diák.** Mind a ketten híresek; mert itt nem közönséges diákról van szó. Az elmondandó esetnek hősei ugyanis: egy műszteri kofa és egy német diák. Műszterben minden hagyományos: a szűk utcák, a rossz kövezet, a Principalmarkt árkdájai és az alattuk ülő kofák is. A mi kofáink vagy hajadonfövel, vagy pedig kendőben gyakorolják mesterségüket. Műszterben azonban kalap nélküli kofát nem is igen lehet látni. Jókora, sokszor felvirágozott kalappal ülnek a Principalmarkt árkdájai alatt és nagy kosaraikkal egészen elfoglalják az árkdáknak az utcára nyíló íveit. Ha az ember a Principalmarkt egyik oldaláról a másikra akar menni, akkor először a kofák, kosarak és az árkdák oszlopai között elvonuló thermopilei szorosokon kell át-törnie. Néhány lépényire a Principalmarkt-tól, mely Műszternek főutcája, van a Dómtér, ahol a hatalmas egyetem is áll.

A német diák nem olyan szeles egyen, mint a magyar, de ha azt tapasztalja, hogy egész délelőtt esőtől dőntötték beleje a jogtudományt vagy filozófiát és az ő gyomra mégis korog, akkor ő is veszít híres flegmájából és hosszabbakat lépkedve siet a terített asztal felé.

Egy ilyen éhes filozófus nagy sietségében, midőn át akart vágni a kofatáboron, feldöntött egy kosár almát. A következmények rettenetesek voltak. A kárvallott kofa irtozatosat ordított. A diák kővűten állt meg; ijedetten még az sem jutott az eszébe, hogy jó lenne futni. A másik percben pedig maga körül már csupa széles

kalapot látott és irtózatot szitkok röpködtek, amelyeknek ő volt a céltáblája. A vezér persze a kárvalott kofa volt. A diák azonban gyorsan visszanyerte hidegvérét és flegmatikus veszt-fálijához illően tanakodni kezdett magában, hogy mit tegyen. Haditervével gyorsan készen volt; amikor a vezérkőfa kifogyott a szitkokból, a diák kezdett rá:

— Te Aleph, te Beth, te Ghimel, te Daleth, te He, te Baw, te Sajin stb. . . . sorba elmondta az egész zsidó ábet.

A kofák bámulva néztek a diákra, aki gyorsan a görög ábe-be fogott. Percről-percre nőtt a bámulás és a kofák tiszteletteljesen meghátráltak, még a kárvalott vezérkőfa is visszavonult és esodálkozva csak azt kérdezte a helyzet magaslatára emelkedett diáktól:

— Mondja' csak ifiur! Ott az egyetemen a szitkozódást is tanulják?

CSARNOK.

Adalékok egyházmegyénk történetéhez.

A nyáradselyei róm. kath. plebánia története. 3.

— Irta: Tózsér László. —

III. Selye újabb hitéletéből.

Láttuk Selye eredetét, mely az öreg Bekecs várának történetével s főleg annak a kúnok, vagy a tatárok, vagy a törökök általi leromholásával függ össze.

Láttuk Selye ősrégiségét, amit semmi sem bizonyít jobban, mint az, hogy már 1332-ben¹⁾ Berekeresztur anyaegyházhoz tartozott, mint filia; mert az a körülmény, hogy Selye más négy faluval Berekeresztúron egy közösen templomot tartottak fenn, szent István első magyar király korára és azon törvényére enged követhetett, mely szerint „minden 5—10 kőzség egy közös templomot tartozik építeni.”²⁾

Láttuk Selye régi hitéletét a néphagyomány és a régi okmányok alapján,³⁾ melyek szerint Bekecs tetején a Sugópatak mellett már régén kolostor állott; 1600-ból egy kőkeresztűn van ezen felirattal: „A Bekecsi kápolna köve I. H. S. 1600.”⁴⁾ melyet idejövetelemkor a templom kerítésében félredobva találtam nem messze b. e. Kovács János selyei lelkész elődöm, barátom és velem egykorú iskolatársam sírjától, de mint drága emléket bevittem én magam a már elhalt Varga Ferenc harangozómmal a sekrestyébe azzal a szándékkal, hogy az a nem sokára építendő új templom toronyfalába belefalaztassák pro memoria aeterna; továbbá 1637-ben épült egy vesszőkápolna; ennek leromlásával épült 1722-ben a mai kőkápolna, amely tehát ma Isten jóvoltából 185 éves.

— Selye újabb hitéletéből a reformáció után már többet jeleztem előbbi cikkemben.⁵⁾

Selye kevés számú, elhagyott, árva katolikusait a reformáció erőszakos, hódító fellépésekor hol a szovátai plebánások keres-

ték fel, hol a mikházi barátok vigasztalák meg látogatásaikkal koldulásaik alkalmával, vagy a lelkizükségeket ellátására a selyeiek által hivatalva. A legrégebb anyakönyvekben¹⁾ 1775. körül legalább egyformán szerepelnek úgy a szovátai plebánások, mint a mikházi szerzetesek. A nevezett plebániák anyakönyveiben pedig — azt hiszem — azon évet megelőzőleg még több selyei keresztelekre, temetésre és esketésre lehetne találni, a mely adatok mindenestre Szovátai plebánosainak és Mikháza szerzeteseinek szomszédias vendégszeretete, de még inkább a selyei régi katolikusok tántoríthatatlan egyházi ragaszkodására és hitbéli szilárd meggyőződésére mutatnak, mellyel ők készebbek voltak a reformáció erőszakosságai és szokások üldözései közepette is inkább átmászni a Bekecs Szovátára, vagy legázolni Mikházára a még ma is elnyelésre fenyegető „m e d v e r e m e k e n” keresztül új magzataikkal, vagy nászkoszorúikkal, mintsem, hogy igaz, régi hitüket megtagadják és elmerüljenek ebben a nagy marosi református oceanban. Vajha az ösöknék e példája hiszsilárdabbakká és hitmelegebbé tenne ezeket a bekecsi nagyjából neofita katolikusokat!

Erre azonban még több papi élet, talán paphalál is,²⁾ sok türelem, sok ker. tanítás, sok pásztorális prudencia s még több isteni kegyelem szükséges, nem is szólva most még a jó iskoláról, az ügybuzgó kántortanítókról s a hatóságos püspöki támogatásról, mely nélkül templom, plebánia ma-holnap használhatatlanná lesznek, mert a hivek, egy-kettő kivételével mind szegények és napszámosok, kik készebbek és képebbek is a gondos lelkipásztorkodás mellett is reformátusokká lenni, mint egy új templom és paplak építésénél „ingyen dolgozni.” Ha pásztorálják a Selye még mindig misszió, annál misszió szerűsebben kell velük elbánni, őket igénybe venni ilyen középítkezéseknél; mert azt mondogatják: „elég gazdag a püspök”, „elég gazdag a kath. egyház.” Bizony, elég kínos még egykeretelésre is elészenni őket, kik mindennap kénytelenek fizetett napszámra menni, hol itt helyben, hol a közelebbi, távolabbi vidéken, csak-hogy keserves mindennapi kenyerüket megszerzhessék terhes családjaik részére. Még favágni is étel mellett jön, mert nincs legtöbbször, mit otthon befaljon. Mindezeket e nyílt helyen csak azért mondom el, hogy a közelebről benyújtandó építkezési költségetésre már előlegesen és nyilvános bizodalommal megnyerjem a kegyelmes szívű Főpásztor úr és a nagylelkű gazdag Státus könyörületeségét, mellyel méltóztassanak a selyei szegény missziót felkarolni minél előbb, nehogy ez a egyetlen bekecsi szél feldőjtőn tornyostól és plebániástól együtt.

E kérdés ugyan Selyének nem hitéletéhez tartozik, de azt jól tudja mindenki, hogy az ég madarai is biztos és jó fészék után néznek s az oktanlat állatok is megfelelő ödöt keresnek maguknak. Hát az Istennek és papjának nem kellene szép templom és legalább is egészséges, melegíthető paplak? . . .

Az előbbiekből az is önként következik, hogy a selyei katolikusok még kápolnájuk nem volt és akkor is pap hiányában, hol a távoli Szovátára, hol a nehéz útu Mikházára járhattak legalább ünnepeken és vasárnapokon temp-

lomba. De már 1637. utánról biztosan tudjuk, hogy „administratur (Selye) titulo Filiae, subiecta Parochiae Szovátaiensis, dein per pie in Dno denatum Exemum D. Praesulem Ignatium ex Comit. de Bathányi curae Patrum Francisc. Mikháziensium commissa, tandem a. 1805. tempore Visitationis Canonice die 28. Aug. ex Ordinatione Exemi Dni Eppi Jos. Mártonffy qua Administratura Parochialibus firmata Privilegiis administrati coepta est per Patres Guardianos successivos Conventus Mikháziensis.”⁴⁾ Tehát Selye 1637. körül Szovátai filiája volt, meg Kőszvényes is,³⁾ később a Mikházára lettelepedett barátok adminisztráltak előbb mint filiát, 1805. óta pedig mint önálló jogú adminisztrátúrát, vagyis plebániát, de helyben lakó pap nélkül.²⁾ Az út nehézsége miatt hol lóháton, hol gyalogszerrel, hol döcögő ökörszekeren, hol selyei lassuságú szenes löszekereken emelkedtek fel előbb minden 3-ik vasárnapon, később gyakrabban is a misszionárius atyák a selyei szent hegyre, hogy mindannyiszor, boldogabb napokat s helybeli papokat kérjenek a nehezen megközelíthető Selye számára; meg aztán azért is, hogy az Isten legyen irgalmas, kegyelmes szegény lelkünknek, ha visszamenet a süppedékes „medveverem” elnyelne gyarló testüket, mert a berekedés, elrekedés, feldőlés, kátyubajutás még ma is gyakori, pedig sok utadót fizetünk a megyének és államnak, dacára, hogy egy nyul farknyi útunk sines efféle. Én magam is voltam kellő nyárközepén olyan medvevermes helyzetben, hogy fűszekeresemnek mindkét feldölt lovát nekem magamnak kellett felemelnem búcsújáró ünneplő reverendában, a „régimédvék sáros veréből”, hogy az Isten szárítsa ki egészen mihamarabb, még mielőtt elhagyhatnám ezt a vadregényes medvevermes sárfészket, mert igazán el lehet mondani nyáron, tavaszon, őszön egyformán: „egy véka por s egy köböl sár” van minden szegletben. Lehet, hogy a régi rossz magyarok a „sár” szóból faragták sáros és silyedős vesszőségeik között a „selye” nevet is (?).

IV. Selye legújabb hitéletéből.

Az meg Selye legújabb hitéletéhez tartozik, hogy végül legújában, az Úr Jézusnak 1891-ik esztendejében a selyei szegény kath. hivek forró kívánsága, a sok fáradsággal és önfeláldozással, mert igazán „propter Jesum et non propter esum” a legesekélyebb remunerationis caecia (kepe), jobban mondvá: alamizsna és epe fejében beszolgáló, felkínáló buzgó misszionárius atyák kifáradt sohajai teljesebbé mentek: Selye önálló, helyben lakó papot kapott s így teljhatalmú plebániává lett. Új paplak épült úgy, hogy most már régi lett, mert rossz. Meghalt az építetője: Kovács Ferenc abbás úr, tehát nem haragszik meg rám, ha ezen keresztényies közmondás szerint: „de mortuis nil, nisi vere” historice megállapítom, illetve konstátálom, hogy épen nem találta el a paplak építetését, mert szegény boldogemlékű Balázs Ignác lelkész elődöm szerint drága is volt, a belőle hirtelen és ifjan kihalt Kovács Ignác siri bizonyága szerint halálhöz is volt, az én autentikus élő bizonyágom szerint rossz is, egészségtelen is. De azért nyugodjék bekétségben Kovács abbás úr, mert a selyeiek azt mondják, hogy nem ő volt a hibás, hanem

1) Beke: „Az erdélyi Egyházmegye képe a XIV. század elején” 168. old.

2) Dr. Balázs Endre: „Historia Ecclesiastica”, ed. II. pag. 384.

3) Theiner: „Monumenta Hungariae Sacrae illustrantia” Vol. I. pag. 556—588. Regestum Saeculi XIV. De decimis stb. (Gyulafehérvári Bathányi könyvtár Nr. 5. V. 15.) Decretum Visitationis Canon. eppi Jos. Mártonffy a. 1805. Descriptio Parochiae Selyensis a. 1828. Decretum Visitationis Canon. eppi Nic. Kovács a. 1836.

4) Tózsér: „A selyei róm. kath. Plebánia története” 1905. 6. lapján.

5) „Közművelődés” 25. sz. 6—7. old.

1) Matricula Selyensis in Anno 1775. Lib. II. Protocolum Bap. ab a. 1768. Mikháza Lib. I.

2) Kihaltak: Kovács János, Balázs Ignác lelkészek; a többiek meg, több-kevesebb szerencsével, tovább menekültek.

1) Descriptio Parochiae a. 1828. — P. Kálmár Daniéltól a selyei levéltárban.

2) Decr. Visitationis Canon. eppi Nic. Kovács a. 1836. Pars II. cap. I.

3) Decr. Visitationis Canon. eppi Jos. Mártonffy a. 1805.

bizalmas vállalkozója, kinek munkájába egyháztanácsosnak beleszólani nem volt szabad. A posteriori beleszólott szegény Balázs Ignác lelkész és azért kellett oly hirtelenül áteveznie Küküllökörményfalvára. Kovács János lelkészelődöm is meghalt s így most mindhárman, az abbás, két lelkész alattvalójával kénytelenek Isten előtt is beismerni, hogy bizony rossz ez a selyei papi lakás. Én pedig szintén tapasztalom, mert meg e sorok írása közben is fázik a lábam benne e júliusi kánikulában. — Istenem, Istenem, adj már egy melegebb plebániát nekem!

(Folyt. köv.)

Pályázat.

— A csikszépvízi lat. szert. kántori állásra, mely halalozás folytán megüresedett, pályázatot hirdetek.

J a v a d a l m a : 1) az egyház közös pénztárából havi előleges részletekben 1200 korona; 2) faátalány ugyanazon pénztárból negyedévi előleges részletekben 200 korona; 3) stolaletmény átlagos számítás szerint 300 korona; 4) kényelmes, szép, új lakás szükséges gazdasági épületekkel és veteményes kertekkel; 5) szabad legeltetés és faizás.

K ö t e l e s s é g e : 1) a kántori teendők pontos, lelkiismeretes, buzgó végzése; 2) vasárnap és ünnepen szent mise előtt, valamint temetés alkalmával és október havában az Olvasó előimádkozása; 3) a községi iskolában a plebános által kijelölt osztályokban a hittan beemléztetése; 4) téli időszak alatt meghatározott időben a felnőtteknek ének- és szertartásban való oktatása; 5) plebános akadályoztatása esetén a hittani órán való helyettesítés.

F ö l t t e t e l e k : 1) Csak rendes kántori képesítéssel bíró, feddhetlen életű, a kántoriában gyakorlott egyén pályázhatik; 2) a pályázatból kizártnak, kik koruknál fogva a kántori nyugdíjalapnak tagjai nem lehetnek; 3) csak azon pályázók vétetnek figyelembe, kik saját költségükön a folyó évi július 28-án délután 2—4 óráig tartandó kántori próbára megjelennek.

A pályázatok július 28-ig a lelkési hivatalhoz beadandók.

Csikszépvíz, 1907. július 7.

Kovács Mihály,
plebános.

— A csikszenttamási róm. kath. egyháztanács a megüresedett kántortanítói állásra 1907. aug. 20. határidővel pályázatot hirdet. I. Jövedelme: 1.) Kepe helyett készpénzben 734 kor. 2.) Kanonika 9 hold 108 □-öl szántó és 3 terü szénát termő kaszáló = 50 kor. 3.) Tandij a gör. kath. után 20 kor. 4.) Stola 120 kor. 5.) Ájtatos alapítványból 31 kor. 6.) Államsegélyből 195 kor. 7.) Fizetéskiegészítés címén 200 kor. 8.) Jogosultaknak korpótlék. 9.) Lakás: Új, díszes 2 szoba, 1 konyha, 1 kamra és 1 pincéből; új csűr, istálló, sertés és majorsági ól, veteményes kert = összesen 1350 korona a korpótlékon kívül. II. Kötelessége az iskolaszék által rábizott tankötelesek önálló vezetése az ismétlők egyik csoportjának tanítása. Vasárnapokon, ünnepnapokon, hétköznapokon és szertartásokon előforduló összes kántori teendőket a segédkántorral együtt megállapított arányban végezi.

Pályázni akarók kellően felszerelt kérsüket fertirt határidőig előlirt egyháztanácsához nyújtsák be, próbatételre pedig aug. 18-án d. e. az istenítésztetel végén föltétlenül jelenjenek meg.

Az egyháztanács nevében:

Csikszenttamás, 1907. július 19.
1—3. Vilman Géza s. k.,
lelkész, egyháztanácsi elnök.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu
temporberendezési tárgyak
javítása különösen: modern
olajlak márványozásra.

Parketta.

Van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására adni, hogy a sok év óta fennálló

gőzfűrés és téglagáramat

kibővittem gőzszerűtővel és tölgy-parketta, valamint hajópaddlogyártással.

Az eddigi olcsó és pontos kiszolgálásról n. é. vevőimet ezután is biztosítom.

Szászrégen, 1907. május hó.

Kiváló tisztelettel

Müller János,

Szászrégeni első gőzfűrés és téglagáramat

Szélhajtó és görcscsillapító Bibergeil-cseppek.

Egy 1844. év óta ismert és hasznos házi-szer, mely az étvágyat előmozdítja és az emésztést elősegíti. — **1 üveg ára 1 korona.** — Kevesebb mint 2 üveg, utánvét **2 K. 50 fill.** (csomagolással együtt) nem küldetik.

Rendelhető **Bittner Gyula** gyógyszerésznél
Gloggnitz, (Alsó-Ausztria.)

Szőlő
oltvány-
nyo-
kat

a legnemesebb

Csemege fajokban szállít. fajtisztaságért
lasztékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak
ismert:

Küküllőmenti

első szőlőoltvány telep

tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes

Nagyküküllő megye.

essék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érkezett elismerő levelek, emellett minden szállítókotkos megrendelésnek megtehető előtt az ismerős személyiségektől úgy szőlő, mint irásbólhoz bizonyosságot szerezhetsz magának fenti szőlőtelep feletlen megbízhatóságáról.

Megvételre,

vagy kihasználásra keresek bármilyen nagy és bármilyen nemű

ERDŐT.

—Értesítők díjaztatnak.—

Czím: a szerkesztőségben.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Étterem, kávéház. ☞ Villamos világtás. ☞ Fürdő. ☞ Telefon. Társas kocs. ☞ Kitűnő konyha. ☞ Valódi borok. ☞ Kőbányai sör. ☞ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás. ☞ Mérsékelt árak.

Haas Vilmos, szállodás.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	oldal	„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.